

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертаційну роботу Шевчук Мар'яни Миколаївни «Особливості надання пародонтологічної допомоги хворим із загальносоматичною патологією», представлену на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 221 «Стоматологія»

Актуальність теми дисертації.

Значна розповсюдженість захворювань пародонта на тлі соматичних захворювань зумовлена значним зниженням захисних сил організму. Запальні процеси в пародонті можуть бути першими клінічними проявами патології травної, серцево-судинної та інших систем організму, що вносить істотні зміни в етіопатогенез хвороб пародонта через наявність тісного зв'язку між ураженими органами, що вказує на актуальність теми виконаної дисертаційної роботи.

Дисертантка вирішує питання підвищення ефективності діагностики та лікування захворювань тканин пародонта на тлі соматичної патології шляхом визначення предикторної цінності маркерів імунозапальної відповіді, особливостей ендотеліальної функції, нейрогуморальної відповіді та активації, ґрунтуючись на отриманих даних рекомендує комплекс лікувально-профілактичних заходів.

Оскільки існує недостатньо даних, які б висвітлювали ймовірні ланки складного механізму розвитку та перебігу захворювань пародонта у даної категорії осіб, актуальність вивчення особливостей перебігу хвороб пародонта на тлі соматичної патології не викликає сумнівів.

Необхідно відзначити, що ефективні комплексні профілактичні заходи, з урахуванням місцевих і загальних факторів ризику виникнення захворювань пародонта у хворих із соматичною патологією недостатньо вивчені. Тому, подальше вирішення цих питань, розпрацювання ефективних схем профілактики та лікування захворювань пародонта залишаються актуальними.

Дисертантка запропонувала свої методи патогенетичного лікування захворювань пародонта, котрі підтверджені патентом на корисну модель України та провела оцінку ефективності проведених схем лікування.

Таким чином, дисертаційна робота Шевчук М.М. є актуальною для вирішення науково-практичного завдання, яке полягає у підвищенні ефективності лікування та профілактики захворювань тканин пародонта у хворих на супутні загальносоматичні захворювання. Тому, вибір дисертанткою теми є цілком виправданим, а актуальність та своєчасність роботи не викликає сумніву.

Мета роботи.

Удосконалення методів ефективності діагностики та лікування захворювань пародонта на тлі соматичної патології шляхом визначення предикторної цінності маркерів імунзапальної відповіді, особливостей ендотеліальної функції, нейрогуморальної відповіді, нейрогуморальної активації та розпрацювання комплексу лікувально-профілактичних заходів.

Наукова новизна отриманих результатів.

Автором проведено порівняльний аналіз поширеності та інтенсивності перебігу захворювань пародонта у хворих на серцево-судинні, неврологічні, гастроентерологічні та ревматологічні захворювання.

Доповнено та уточнено наукові дані щодо пародонтологічного статусу хворих на різну загальносоматичну патологію з урахуванням даних папілярно-маргінально-альвеолярного індексу (РМА), індексу гігієни порожнини рота (Green-Vermilion–ОНІ–S), узагальненого індексу потреби у лікуванні пародонта (СРІТN), вакуумної проби стійкості капілярів ясен (ВПСК).

Визначено маркери імунзапальної відповіді, особливості ендотеліальної функції, активації стрес-факторів у крові та ротовій рідині у хворих із захворюваннями пародонта на тлі соматичних захворювань різного генезу.

Уперше проаналізовано роль імунологічних і біохімічних параметрів, як можливих відносних факторів ризику розвитку захворювань пародонта в залежності від наявності соматичної патології.

Доведено та обґрунтовано ефективність застосування запропонованих схем лікування із включенням препаратів місцевої та загальної дії для лікування хворих із захворюваннями тканин пародонта на тлі соматичних захворювань різного генезу.

Практичне значення одержаних результатів безсумнівне.

Автором розроблено та впроваджено в клінічну практику схему профілактики та лікування захворювань пародонта у хворих із загальносоматичною патологією.

Отримані результати вивчення поширеності та інтенсивності захворювань пародонта у хворих на серцево-судинні, неврологічні, гастроентерологічні та ревматологічні хвороби можуть бути використані при плануванні стоматологічної допомоги у стаціонарних та поліклінічних умовах. Визначені показники крові та ротової рідини, які запропоновані до використання при виборі тактики і оцінки ефективності лікувальних заходів під час лікування захворювань пародонта у хворих на різні загальносоматичні захворювання.

На підставі отриманих результатів клінічних, лабораторних і функціональних досліджень опрацьований комплекс індивідуальних гігієнічних та лікувально-профілактичних заходів місцевої та загальної дії, ефективність яких підтверджена у ході досліджень та дозволяє рекомендувати їх для практичного застосування (патент України №139914 на корисну модель).

Результати наукових досліджень впроваджені в клінічну практику терапевтичних відділень обласних стоматологічних поліклінік Рівенської та Волинської областей, міських стоматологічних поліклінік Львова, Луцька та Рівного, Стоматологічного медичного центру ЛНМУ імені Данила Галицького.

Матеріали роботи використовуються у навчальному процесі на кафедрі терапевтичної стоматології ФПДО ЛНМУ імені Данила Галицького, та на

кафедри терапевтичної стоматології ДВНЗ «Тернопільський державний медичний університет імені І. Я. Горбачевського МОЗ України».

Репрезентативність результатів.

Дослідження базується на вдалому плануванні наукових досліджень із застосуванням комплексного підходу, використанні сучасних методик, достатній кількості та тривалості спостережень, адекватній статистично-математичній обробці отриманих результатів, що дозволило ґрунтовно аргументувати положення та висновки дисертаційної роботи.

Відповідність дисертації профілю спеціалізованої вченої ради.

За змістом дисертаційна робота Шевчук Мар'яни Миколаївни «Особливості надання пародонтологічної допомоги хворим із загальносоматичною патологією» представлена на здобуття ступеня доктора філософії повністю відповідає спеціальності 221 Стоматологія.

Аналіз змісту дисертації.

Дисертаційна робота має класичну структуру, розміщена на 236 сторінках друкованого тексту і має такі розділи: вступ, огляд літератури, опис методів дослідження, трьох розділів власних досліджень, аналіз та узагальнення отриманих результатів, висновки, додатки. Перелік використаної літератури охоплює 309 літературних найменувань, з яких 135 – зарубіжні джерела. Робота містить 33 таблиці та 33 рисунки.

У *вступі* (стор. 18-23) наведені дані про актуальність дослідження, зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, висвітлені мета та завдання досліджень, наукова новизна одержаних результатів, їх практична значимість, відомості про апробацію результатів дисертації та публікації.

Дисертаційна робота є фрагментом 2-х науково-дослідних робіт, у яких приймали участь працівники кафедри терапевтичної стоматології факультету післядипломної освіти Львівського національного медичного університету

імені Данила Галицького. Для досягнення мети дисертаційної роботи автором сформульовано 5 завдань. Завдання адекватні поставленій меті дисертаційної роботи.

Розділ 1. «Огляд літератури» (стор. 24-49) складає ~ 10,5% від обсягу основного тексту дисертаційної роботи. Слід особливо відмітити глибину огляду літератури, в якому проаналізовано вплив соматичної патології на стан тканин пародонта, взаємозв'язок патогенетичних механізмів розвитку захворювань пародонта із патологією внутрішніх органів і систем організму. Наведено можливості імунокорегуючого лікування хворих із патологією тканин пародонта. Проведений аналіз літературних джерел дозволив дисертантці зробити висновок про пріоритетність обраного напрямку наукової роботи. Розділ заслуговує позитивної оцінки.

Розділ 2. «Об'єкти і методи дослідження» (стор. 50-61) містить програму досліджень, яка відповідає меті та завданням дослідження. Представлена узагальнена інформація про етапи, об'єкти, методи та обсяг досліджень. В розділі детально описані клінічно-рентгенологічні методи дослідження, визначення вакуумпресурної зональної стійкості капілярів ясен, лабораторні та інструментальні методики. Числові розрахунки проводили з використанням програми Microsoft Excel та за t-критерієм Стьюдента. Розділ проілюстровано 1-ним рисунком, інформаційні матеріали представлено в 2-х таблицях розділу.

Розділ 3. «Стан тканин пародонта у хворих на соматичну патологію» (стор. 62-100). В розділі висвітлені результати аналізу поширеності та структури захворювань пародонта у хворих на соматичну патологію, індексна оцінка стану пародонта, гігієни порожнини рота та потреби в пародонтологічному лікуванні у хворих на різну соматичну патологію, вакуумпресурна зональна стійкість капілярів ясен у обстежених із захворюваннями пародонта при різних соматичних патологіях. Цифровий матеріал в розділі представлено в 13 таблицях, матеріали у вигляді ілюстрації – 13 рисунків.

Розділ 4. «Стан імунозапальної відповіді, ендотеліальної функції та стрес-факторів у хворих із захворюваннями пародонта при різних соматичних

патологіях» (стор. 101-134). В розділі показані результати динаміки маркерів імунотрансдукційної відповіді, зміни ендотеліальної функції, показники стресорної реакції у хворих із захворюваннями пародонта при різних соматичних патологіях. Розділ проілюстровано 6-ма рисунками, інформаційні матеріали представлено в 9-ти таблицях розділу.

Розділ 5. «Ефективність комплексного лікування хворих із патологією пародонта на тлі соматичної захворюваності» (стор. 135-173). В розділі представлені результати особливостей лікування хворих із патологічними змінами пародонта на тлі соматичних захворювань, динаміку змін показників клініко-лабораторного обстеження хворих із значенням індексу CPITN ≤ 2 при впровадженні запропонованого лікування, динаміку змін показників клініко-лабораторного обстеження хворих із значенням індексу CPITN > 2 при впровадженні запропонованого лікування. Цифровий матеріал в розділі представлено в 9 таблицях, матеріали у вигляді ілюстрації – 13 рисунків.

«Аналіз та узагальнення отриманих результатів досліджень» (стор. 174-186) містить узагальнення та аналіз отриманих результатів та оцінку проведеного комплексного лікування захворювань пародонта з урахуванням соматичної патології.

Висновки. У висновках (стор. 187-188) викладено здобуті у дисертації найбільш важливі наукові та практичні результати, які висвітлюють успішне вирішення поставлених здобувачем наукових завдань.

Список використаних джерел (стор.189-219) містить 309 літературних посилання.

Додатки (стор. 220-236) – 13 додатки, які містять інформацію щодо друкованих робіт здобувача та акти впровадження результатів дослідження у навчальну підготовку лікарів.

Повнота викладу основних результатів дисертації в наукових і фахових виданнях.

За матеріалами дисертаційної роботи опубліковано 15 наукових праць, з них – 8 статей у наукових фахових виданнях, рекомендованих МОН України та

3–у іноземних періодичних виданнях, які включені до міжнародних наукометричних баз; 3 – у збірниках матеріалів наукових конференцій, із них 2 – у закордонних виданнях, отримано 1 патент України на корисну модель.

В дисертаційній роботі зустрічаються окремі орфографічні та стилістичні помилки, проте вони не суттєві й не зменшують цінність роботи. В цілому, вагомих зауважень до дисертаційної роботи не виявлено. Під час рецензування, в порядку наукової дискусії виникло ряд запитань, а саме:

1. В який спосіб досягалась чистота дослідження при відборі пацієнтів із соматичною патологією щодо поєднання захворювань?
2. Працюючи над дисертаційним дослідженням, чи простежили Ви спільні фактори виникнення захворювань тканин пародонта у хворих з різною соматичною патологією?
3. Якими критеріями керувалися Ви при розробці схем для профілактики та лікування захворювань пародонта у групах обстеження?

Висновок.

Дисертаційна робота Шевчук Мар'яни Миколаївни «Особливості надання пародонтологічної допомоги хворим із загальносоматичною патологією» відповідає вимогам ПОРЯДКУ, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року, до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії, а її автор заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 221 Стоматологія з галузі знань 22 Охорона здоров'я.

Доцент кафедри
терапевтичної стоматології
факультету післядипломної освіти
Львівського національного медичного
університету імені Данила Галицького
кандидат медичних наук

Слаба О.М.